

DATUM UTSKRIFT	2016-03-01	SIDA	1/23
KAPITEL	MYNDIGHET OCH UTFÖRARE	AVSNITT	HANDLÄGGNING VÅLD I NÄRA RELATIONER
DOKUMENT NAMN	RIKTLINJER FÖR ARBETET MED VÅLD I NÄRA RELATIONER	DOKUMENTTYP	RIKTLINJE
GILTIGT INOM	SOCIALFÖRVALTNINGEN, VALLENTUNA KOMMUN	GODKÄNT DATUM	2016-02-16
DOKUMENTANSVARIG	ANNA BÅTELSSON	GODKÄNT AV	SOCIALNÄMNDEN
DIARIENR	SN 2015.209	REVIDERAD	

Riktlinjer för arbetet med våld i nära relationer

Innehållsförteckning

1	Inledning	3
1.1	Riktlinjernas syfte och tillämpning	3
1.1.1	Syfte	3
1.1.2	Tillämpning	4
1.1.3	Målgrupper	4
1.2	Definition av våld i nära relationer	4
2	Särskilt utsatta grupper	5
2.1	Barn och unga	5
2.2	Äldre personer	5
2.3	Personer med funktionsnedsättning	6
2.4	Personer med missbruks- och beroendeproblematik	6
2.5	Personer med utländsk bakgrund	6
2.6	Hedersrelaterat våld och förtryck	7
2.7	Nationella minoriteter	7
2.8	HBTQ-personer	7
3	Organisation, ansvarsfördelning och intern samverkan	7
4	Beskrivning av arbetsgången	8
4.1	Förhållningssätt	8
4.2	Identifiera och uppmärksamma	9
4.3	Metod och bedömningsinstrument	9
4.4	Utredning, bedömning och information	10
4.5	Riskbedömning	11
4.6	Tolk	11
5	Skyddade personuppgifter	11
5.1	Sekretessmarkering	12
5.2	Kvarskrivning	12
5.3	Fingerade personuppgifter	12
5.4	Hantering	12
6	Insatser och möjligheter till stöd	13
6.1	Råd, stöd och behandling	13
6.1.1	ATV – Alternativ till våld	13
6.1.2	Öppenvård	13
6.2	Boende	14
6.2.1	Skyddat boende	14

AVDELNINGEN FÖR VERKSAMHETSSTÖD OCH KVALITET

SOCIALFÖRVALTNINGEN
TORGGATAN 11 · 186 86 VALLENTUNA
TFN: 08-58785000 · FAX: 08-58785403
SOCIALFÖRVALTNINGEN@VALLENTUNA.SE
WWW.VALLENTUNA.SE

Vallemtuna
kommun

DATUM UTSKRIFT	2016-03-01	SIDA	2/23
DOKUMENT NAMN	RIKTLINJER FÖR ARBETET MED VÅLD I NÄRA RELATIONER	DOKUMENTTYP	RIKTLINJE

6.2.2	Tillfälligt boende.....	14
6.2.3	Kvarsittningsrätt.....	14
6.2.4	Stöd angående boende.....	15
6.3	Ekonomiskt bistånd.....	15
6.4	Säkerhetsplanering.....	15
6.5	Uppföljning efter avslutad insats.....	16
7	Samarbete med externa aktörer.....	16
7.1	Polis och rättsligt stöd.....	16
7.2	Barn- och ungdomsförvaltningen.....	16
7.3	Migrationsverket.....	17
7.4	Skatteverket.....	17
7.5	Hälso- och Sjukvård.....	17
7.6	Kronofogden.....	17
7.7	Övriga myndigheter och frivilligorganisationer.....	18
8	Ytterligare vägledning.....	18
8.1	NCK – Nationellt centrum för kvinnofrid.....	18
8.2	ATV – Alternativ till våld.....	19
8.3	Origo – Resurscentrum mot hedersrelaterat förtryck och våld.....	19
9	Bilaga 1.....	20
10	Bilaga 2.....	22

AVDELNINGEN FÖR VERKSAMHETSSTÖD OCH KVALITET

SOCIALFÖRVALTNINGEN
TORGGATAN 11 · 186 86 VALLENTUNA
TFN: 08-58785000 · FAX: 08-58785403
SOCIALFÖRVALTNINGEN@VALLENTUNA.SE
WWW.VALLENTUNA.SE

**Vallemtuna
kommun**

DATUM UTSKRIFT	2016-03-01	SIDA	3/23
DOKUMENT NAMN	RIKTLINJER FÖR ARBETET MED VÅLD I NÄRA RELATIONER	DOKUMENTTYP	RIKTLINJE

1 Inledning

Kommunen har enligt 2 kap. 1 § socialtjänstlagen (SoL) det yttersta ansvaret för att de som vistas i kommunen får det stöd och den hjälp som de behöver. Socialtjänstens verksamhet ska bygga på respekt för människors självbestämmanderätt och integritet (1 kap. 1 § SoL).

Av 3 kap. 1 § SoL framgår att kommunerna ska svara för omsorg och service, upplysningar, råd, stöd och vård, ekonomisk hjälp och annat bistånd till familjer och enskilda som behöver det. Som kommunal service räknas insatser som är allmänt inriktade och generellt utformade (Socialstyrelsen, handboken *Våld*, s. 40). Servicen behöver vara tillgänglig för alla utan att föregås av behovsbedömning eller biståndsbeslut.

Socialtjänsten kan även ge stöd genom beslut om bistånd enligt 4 kap. 1 § SoL, vilket fattas efter utredning och bedömning.

Socialnämnden ska enligt 5 kap. 11 § SoL:

- verka för att den som utsatts för brott och dennes närstående får stöd och hjälp.
- särskilt beakta att kvinnor som är eller har varit utsatta för våld eller andra övergrepp av närstående kan vara i behov av stöd och hjälp för att förändra sin situation.
- ansvara för att ett barn, som utsatts för brott, och dennes närstående får det stöd och den hjälp som de behöver.
- särskilt beakta att ett barn som bevittnat våld eller andra övergrepp av eller mot närstående är offer för brott och ansvara för att barnet får det stöd och den hjälp som barnet behöver.

Socialstyrelsen menar att det är viktigt att stödet i ärenden som rör våld i nära relationer riktas till att frigöra och utveckla den enskildes egna resurser samt att stödet måste bygga på respekt för personens egna val och valmöjligheter.

Om den våldsutsatta har barn är det viktigt att vara uppmärksam på anmälningsskyldigheten enligt 14 kap. 1 § SoL. Den enhet som ansvarar för barn och unga behöver skyndsamt göra en förhandsbedömning för att fastställa om en utredning enligt 11 kap. 1 § SoL ska inledas.

1.1 Riktlinjernas syfte och tillämpning

1.1.1 Syfte

Syftet med riktlinjerna är:

- att fungera som socialnämndens styrdokument för de handläggare som utreder och fattar beslut om insatser.

AVDELNINGEN FÖR VERKSAMHETSSTÖD OCH KVALITET

SOCIALFÖRVALTNINGEN
TORGGATAN 11 · 186 86 VALLENTUNA
TFN: 08-58785000 · FAX: 08-58785403
SOCIALFÖRVALTNINGEN@VALLENTUNA.SE
WWW.VALLENTUNA.SE

Vallemtuna
kommun

DATUM UTSKRIFT	2016-03-01	SIDA	4/23
DOKUMENT NAMN	RIKTLINJER FÖR ARBETET MED VÅLD I NÄRA RELATIONER	DOKUMENTTYP	RIKTLINJE

- att bidra till mer enhetliga bedömningsgrunder för att garantera likställighet och rättssäkerhet.
- att fungera som ett styrdokument för de som utför insatser inom socialnämndens verksamheter.
- att ge en allmän beskrivning av insatserna till målgruppen.

Kommunens riktlinjer är en vägledning och innebär inte någon inskränkning i den enskildes möjligheter att få sin ansökan individuellt prövad. Varje ansökan ska utredas och varje beslut ska baseras på den enskildes behov. En ansökan kan inte avvisas med motiveringen att riktlinjerna inte innehåller det sökta biståndet.

1.1.2 Tillämpning

Dessa riktlinjer ska vara grundläggande för arbetet med våld i nära relationer inom Vallentuna kommun. Riktlinjerna riktar sig till all personal inom myndighets- och utföraravdelningen vid socialförvaltningen i Vallentuna. Riktlinjerna är ett övergripande och informationsgivande dokument för att socialförvaltningen ska kunna hantera ärenden där det förekommer våld i nära relation utifrån gällande lagstiftning och i enlighet med föreskrifter och allmänna råd från Socialstyrelsen. Riktlinjerna ska fungera som ett praktiskt hjälpmedel i det dagliga arbetet och ska vara väl förankrat hos alla medarbetare och chefer.

Riktlinjerna är framtagna med stöd av Socialstyrelsens handbok *Våld – Handbok om socialtjänstens och hälso- och sjukvårdens arbete med våld i nära relationer* från 2015.

1.1.3 Målgrupper

Våld drabbar människor i alla samhälls- och åldersgrupper. Vissa grupper kan vara särskilt sårbara och uppmärksammas därför inte alltid. Den som utövar våld i nära relation kan vara man eller kvinna, partner eller tidigare partner, förälder, släkting, barn, syskon eller, i barns fall, partner till någon av föräldrarna. Det kan också vara en professionell såsom hemtjänstpersonal, färdtjänstpersonal, stödperson eller liknande.

De målgrupper som identifierats är *våldsutsatta, barn som har bevittnat våld eller som själva har utsatts för våld* samt *våldsutövare*. I socialförvaltningens arbete med våld i nära relation är det viktigt att alla inblandade kan få råd, stöd och hjälp. Ytterligare en målgrupp kan identifieras och det är *anhöriga*, vilket omfattar vänner, kollegor, grannar m.m. Denna grupp kan framför allt behöva information och råd.

1.2 Definition av våld i nära relationer

Socialstyrelsens definition av våld i nära relationer lyder:

”Våld i nära relationer är ofta ett mönster av handlingar som kan vara allt ifrån subtila handlingar till grova brott. Mer konkret är det allt ifrån att bli förlöjligad till

AVDELNINGEN FÖR VERKSAMHETSSTÖD OCH KVALITET

SOCIALFÖRVALTNINGEN
TORGGATAN 11 · 186 86 VALLENTUNA
TFN: 08-58785000 · FAX: 08-58785403
SOCIALFÖRVALTNINGEN@VALLENTUNA.SE
WWW.VALLENTUNA.SE

Vallentuna
kommun

DATUM UTSKRIFT	2016-03-01	SIDA	5/23
DOKUMENT NAMN	RIKTLINJER FÖR ARBETET MED VÅLD I NÄRA RELATIONER	DOKUMENTTYP	RIKTLINJE

att utsättas för våldtäkt eller allvarliga hot. Det är ofta kombinationer av fysiskt, sexuellt och psykiskt våld.”

Begreppet närstående är könsneutralt och anses vara en person som den våldsutsatta har en förtroendefull och nära relation till såsom partner, före detta partner, förälder, syskon, vän, barn, granne eller släkting. För närmare beskrivning av våldets olika uttryck och former se bilaga 1.

2 Särskilt utsatta grupper

Det är av betydelse att beakta att det finns särskilt utsatta grupper där risken för våldsutsatthet är högre och konsekvenserna mer omfattande. Samtidigt kan det föreligga en sårbarhet i vilka resurser personen har och förmågan att utnyttja dessa. Olika sårbarhetsfaktorer kan exempelvis vara okunskap om vilka rättigheter man har socialt och/eller ekonomiskt, beroende av närstående och/eller av samhället för att klara av vardagslivet, isolering och ensamhet, konflikt mellan närstående samt andras förväntningar. (Socialstyrelsen, handboken *Våld*, 2015)

I förarbetena lyfts vissa grupper av kvinnor fram som riskerar en särskild utsatthet (Prop. 2006/07:38). Socialstyrelsen har även publicerat fem utbildningsmaterial om särskilt utsatta grupper när det gäller våld i nära relation. De grupper som uppmärksammas är äldre kvinnor, kvinnor med funktionsnedsättning, kvinnor med missbruks- och beroendeproblem, kvinnor med utländsk bakgrund samt kvinnor som utsätts för hedersrelaterat våld och förtryck. Även fast kvinnor lyfts fram så är det viktigt att man som personal är medveten om att både män och kvinnor utsätts för våld i nära relation och att det således även finns män som kan vara särskilt utsatta.

2.1 Barn och unga

Barn som bevittnat och/eller har utsatts för våld är särskilt utsatta. Våld i nära relationer sker ofta i hemmet bakom stängda dörrar varför utomstående vittnen saknas. Barn är mer medvetna om det våld som förekommer än vad vuxna tror. Det finns en stor risk att våldet inte uppmärksammas då barn sällan berättar om det våld som de har bevittnat, ofta på grund av lojalitet, skuld, rädsla och skam m.m. Barn är dessutom i en beroendeställning till sin familj och övriga närstående. Barn som lever i en familj där våld förekommer riskerar både psykisk och fysisk ohälsa.

2.2 Äldre personer

Våld mot äldre i nära relation är ett problem som under lång tid varit osynligt. Det är inte alltid lätt att identifiera våld hos äldre personer och skador kan tolkas som uttryck för normalt åldrande samtidigt som en person med demens kan ha svårigheter att förmedla sin utsatthet. Med åldrandet följer ofta ett ökat beroende av omgivningen, både av närstående och av personal. Både äldre kvinnor och män utsätts för våld och det kan vara utav anställda inom vård och omsorg, grannar i särskilt boende, vuxna barn eller deltagare i dagverksamheter.

AVDELNINGEN FÖR VERKSAMHETSSTÖD OCH KVALITET

SOCIALFÖRVALTNINGEN
TORGGATAN 11 · 186 86 VALLENTUNA
TFN: 08-58785000 · FAX: 08-58785403
SOCIALFÖRVALTNINGEN@VALLENTUNA.SE
WWW.VALLENTUNA.SE

Vallemtuna
kommun

DATUM UTSKRIFT	2016-03-01	SIDA	6/23
DOKUMENT NAMN	RIKTLINJER FÖR ARBETET MED VÅLD I NÄRA RELATIONER	DOKUMENTTYP	RIKTLINJE

Mer information finns i Socialstyrelsens rapport *Blånader och silverhår - Utbildningsmaterial om våld mot äldre kvinnor* samt i Länsstyrelsens rapport *Det slutar inte vid 65*.

2.3 Personer med funktionsnedsättning

Personer med funktionsnedsättning utsätts för våld i lika hög utsträckning som personer generellt men de är särskilt sårbara. Detta eftersom personer med funktionsnedsättning kan vara i behov av vård, stöd och service från anhöriga och/eller från samhället, vilket kan innebära att de hamnar i olika beroendesituationer till personer i sin omgivning. Det kan handla om personliga assistenter, färdtjänstpersonal eller annan omvårdnadspersonal. Dessa personer kan både uppmärksamma att våld förekommer likväl som de kan vara förövare. En kommunikativ funktionsnedsättning kan göra det svårt för personen att berätta om utsattheten och en fysisk funktionsnedsättning kan hindra personen att i en akut situation kunna ta sig från platsen eller påkalla hjälp. Vidare finns en risk att våldet osynliggörs genom att konsekvenserna av våldet betraktas som missförhållande eller brister i vård och omsorg. Det blir således en vårdfråga istället för en rättslig fråga.

Mer information finns i Socialstyrelsens rapport *Sällan sedda - Utbildningsmaterial om våld mot kvinnor med funktionsnedsättning*.

2.4 Personer med missbruks- och beroendeproblematik

Personer med missbruks- och beroendeproblematik kan befinna sig i en livssituation där risken för våld är betydligt högre samtidigt som de kan ha svårare för att få stöd och hjälp. Ofta kan personen ha problem på flera livsområden vilket gör att behov finns av både stöd, behandling och vård. Utöver missbruket kan det handla om bostadslöshet, ekonomiska svårigheter, arbetslöshet, fysisk och psykisk ohälsa. Det finns en tendens att våld mot personer med missbruksproblem bagatelliserar av omgivningen och av den våldsutsatta själv. Våldet uppfattas som en konsekvens av missbruket och fokus läggs på missbruksproblemet varpå våldet osynliggörs.

Mer information finns i Socialstyrelsens rapport *Skylla sig själv - Utbildningsmaterial om våld mot kvinnor med missbruks- eller beroendeproblem*.

2.5 Personer med utländsk bakgrund

Kvinnor med utländsk bakgrund tenderar att utsättas för våld i större omfattning än kvinnor som har minst en förälder född i Sverige. Det kan förklaras med olika riskfaktorer såsom lägre utbildning, utsatt ekonomisk situation och isolering.

Det kan samtidigt föreligga en särskild sårbarhet på grund av språksvårigheter, okunskap om sina rättigheter, dålig kännedom om svenska samhället, begränsat socialt nätverk och starkt beroende av våldsutövaren som oftast är en partner.

AVDELNINGEN FÖR VERKSAMHETSSTÖD OCH KVALITET

SOCIALFÖRVALTNINGEN
TORGGATAN 11 · 186 86 VALLENTUNA
TFN: 08-58785000 · FAX: 08-58785403
SOCIALFÖRVALTNINGEN@VALLENTUNA.SE
WWW.VALLENTUNA.SE

Vallemtuna
kommun

DATUM UTSKRIFT	2016-03-01	SIDA	7/23
DOKUMENT NAMN	RIKTLINJER FÖR ARBETET MED VÅLD I NÄRA RELATIONER	DOKUMENTTYP	RIKTLINJE

Mer information finns i Socialstyrelsens rapport *Ensam och utsatt - Utbildningsmaterial om våld mot kvinnor med utländsk bakgrund*.

2.6 Hedersrelaterat våld och förtryck

Det är framförallt flickor och unga kvinnor som utsätts för hedersrelaterat våld och förtryck men det kan även förekomma att vuxna kvinnor och män utsätts.

Hedersrelaterat våld och förtryck kännetecknas av att det planeras och i vissa fall utövas kollektivt, vilket innebär att det kan vara flera förövare. En central del är kontrollen av flickor och unga kvinnors sexualitet. Kontrollen kan också ta sig i uttryck i allt från begränsningar gällande exempelvis kläder, socialt umgänge och rörelsefrihet till större livsval såsom utbildning, partner och arbete.

Mer information finns i Socialstyrelsens rapport *Vänd dem inte ryggen - Utbildningsmaterial om hedersrelaterat våld och förtryck*.

2.7 Nationella minoriteter

Vad gäller nationella minoriteter finns en risk att fokus läggs på den våldsutsattas bakgrund och inte på våldet som denne utsätts för.

2.8 HBTQ-personer

Könstillhörigheten både hos den våldsutsatta och hos förövaren har betydelse för hur omgivningen uppfattar våldet, för benägenheten hos den våldsutsatta att anmäla och söka stöd samt för bemötandet som den våldsutsatta får. Det föreligger också normer i samhället om heterosexualitet som kan innebära att våld i samkönade relationer osynliggörs. Omgivningen kan ha svårare att upptäcka våldet, förstå och ge stöd.

Mer information om våld i samkönade relationer finns på Nationellt centrum för kvinnofrids hemsida.

3 Organisation, ansvarsfördelning och intern samverkan

All personal inom socialförvaltningen har ett ansvar att uppmärksamma våld där det förekommer. Detta gäller även externa utförare.

Ansvaret för att utreda, bedöma och fatta beslut utifrån våld i nära relationer avseende vuxna personer ligger hos handläggarna vid försörjningsstöd på vuxenheten. Om behov av ekonomiskt bistånd förekommer handläggs detta av en annan handläggare vid försörjningsstöd.

I de ärenden där barn finns har barn- och familjeenheten ansvar för utredning gällande barn och ungdomar. I de ärenden där det finns missbruk utreds våldsutsattheten och missbruksproblematiken parallellt och utav olika handläggare.

AVDELNINGEN FÖR VERKSAMHETSSTÖD OCH KVALITET

SOCIALFÖRVALTNINGEN
TORGGATAN 11 · 186 86 VALLENTUNA
TFN: 08-58785000 · FAX: 08-58785403
SOCIALFÖRVALTNINGEN@VALLENTUNA.SE
WWW.VALLENTUNA.SE

Vallemtuna
kommun

DATUM UTSKRIFT	2016-03-01	SIDA	8/23
DOKUMENT NAMN	RIKTLINJER FÖR ARBETET MED VÅLD I NÄRA RELATIONER	DOKUMENTTYP	RIKTLINJE

Den handläggare eller utförare som uppmärksammat att det förekommer våld lämnar vid behov över ärendet till handläggare vid försörjningsstöd. Om det är möjligt är det bra om den som uppmärksammat våldet finns kvar vid den våldsutsattas sida även efter överlämning. Detta eftersom det är viktigt att upprättade kontakter inom socialförvaltningen inte avslutas med anledning av att våld har uppmärksamats och den enskilde kan samtidigt vara i fortsatt behov av annat stöd från socialtjänsten.

När en våldsutsatt har kontakt med flera olika enheter/verksamheter på socialförvaltningen är det av extra stor betydelse att samverkan fungerar.

Samarbete kan ske genom gemensamma möten/hembesök, uppdatering av situation och nyinkommen information, samsyn och gemensam planering i de ärenden där en våldsutsatt person har kontakt med flera enheter inom socialförvaltningen.

Vallentuna socialförvaltning har även en intern samverkansgrupp som heter VINR-gruppen, där förkortningen står för *våld i nära relationer*. I denna samverkansgrupp ska det finnas representanter från varje enhet vid myndighetsavdelningen och från varje utförarverksamhet. Syftet med samverkansgruppen är att utbyta information och idéer för utveckling på området våld i nära relationer. Representanterna i gruppen ska också vidareförmedla information om utbildningar, nya föreskrifter m.m. till sina respektive arbetsgrupper. Samverkansgruppen träffas en gång per termin, däremellan sker informationsöverföring via mailkontakt.

4 Beskrivning av arbetsgången

4.1 Förhållningssätt

Våld i nära relation kan för den utsatta personen upplevas som för svårt, smärtsamt och skamligt att prata om. I vissa fall kan den som är utsatt förneka att det förekommer våld, även för sig själv, och ibland är personen inte ens medveten om att den är utsatt för våld då personen aldrig har satt ord på det tidigare. Den utsatta kan vara rädd för att berätta om våldet till följd av oro för de konsekvenser som det kan medföra. När den utsatta har barn kan hon/han vara orolig för att de ska bli omhändertagna om socialtjänsten får vetskap om våldet.

Ibland är våldsutsattheten mer uppenbar. Exempel på detta kan vara då andra myndigheter såsom polis anmäler till socialtjänsten om att det finns barn i en familj där en person har utsatts för misshandel av sin partner.

Enligt socialtjänstlagen ska socialtjänstens verksamhet bygga på respekt för människors självbestämmande och integritet. I ärenden som handlar om våld i nära relationer är det viktigt att stödet inriktas på att utveckla och frigöra egna resurser samt att det bygger på respekt för den enskildes egna val.

En våldsutsatt person kan vara i en mycket utsatt situation. Oron för sin egen och sina barns säkerhet samt en rädsla för att inte bli trodd kan vara påtaglig. Personens

AVDELNINGEN FÖR VERKSAMHETSSTÖD OCH KVALITET

SOCIALFÖRVALTNINGEN
TORGGATAN 11 · 186 86 VALLENTUNA
TFN: 08-58785000 · FAX: 08-58785403
SOCIALFÖRVALTNINGEN@VALLENTUNA.SE
WWW.VALLENTUNA.SE

Vallentuna
kommun

DATUM UTSKRIFT	2016-03-01	SIDA	9/23
DOKUMENT NAMN	RIKTLINJER FÖR ARBETET MED VÅLD I NÄRA RELATIONER	DOKUMENTTYP	RIKTLINJE

självkänsla och tilltro till sin egen förmåga kan vara påverkad, arbetsförmågan kan bli begränsad och ekonomin kan vara komplicerad. Den våldsutsatta kan också vara traumatiserad med olika typer av symptom och krisreaktioner.

För att förstå våld i nära relation är det viktigt att ha ett helhetsperspektiv där psykologiska, sociala och strukturella teorier kombineras. I kontakten med våldsutsatta personer är det viktigt med ett professionellt bemötande. Ett professionellt bemötande kännetecknas av respekt, ödmjukhet samt att kunna skapa och upprätthålla en förtroendefull relation. Det är även viktigt att kunna bemöta en person i kris, att kunna hantera dennes motstridiga intressen och konflikter och att inte skuldbelägga.

4.2 Identifiera och uppmärksamma

Det kan vara svårt att upptäcka/identifiera att en person är utsatt för våld i nära relation. Många personer som är utsatta för våld av närstående söker, av olika skäl, inte själva hjälp för våldet. Våldet är ibland inte synligt och kan ta sig uttryck på olika sätt. Anledningen till kontakten med socialförvaltningen kan föranledas av andra orsaker än att den enskilde har utsatts för våld.

Handläggare eller utförare inom socialförvaltningen som får indikationer om att det förekommer våld i nära relation ska i första hand ge råd, information och stöd. Det kan finnas behov av ytterligare stöd varpå kontakt tas med den handläggare på försörjningsstöd som har jouren den aktuella dagen. Handläggaren gör snarast en förhandsbedömning genom aktualisering och vid behov, och samtycke från den våldsutsatta, inleds utredning. I det fall det finns barn ska den handläggare alternativt utförare som upptäcker eller misstänker våld anmäla detta till barn- och familjeenheten. Den enskilde ska också informeras om att anmälan till barn- och familjeenheten görs enligt anmälningsskyldigheten i 14 kap. 1 § SoL.

4.3 Metod och bedömningsinstrument

Det är viktigt att öka förutsättningarna för att upptäcka våldsutsatthet. Socialstyrelsen har utarbetat en vägledning för socialtjänst och hälso- och sjukvård. Rapporten heter *Att vilja se, vilja veta och våga fråga*. Den innefattar rekommendationer, tecken på våld och hur frågan om våld kan ställas samt hur svaret bör tas emot. För en kortare sammanställning av vägledningen se bilaga 2.

FREDA bedömningsinstrument är en standardiserad metod för arbetet med våld i nära relationer inom socialtjänsten. Bedömningsinstrumentet är utarbetat av Socialstyrelsen och innefattar tre delar:

- *FREDA kortfrågor*: är ett stöd för att identifiera våld.
- *FREDA farlighetsbedömning*: är ett stöd för att bedöma risken för fortsatt hot och våld samt eventuellt behov av skydd.
- *FREDA beskrivning*: är till stöd i utredning för att få en uppfattning om våldets karaktär och omfattning.

AVDELNINGEN FÖR VERKSAMHETSSTÖD OCH KVALITET

SOCIALFÖRVALTNINGEN
TORGGATAN 11 · 186 86 VALLENTUNA
TFN: 08-58785000 · FAX: 08-58785403
SOCIALFÖRVALTNINGEN@VALLENTUNA.SE
WWW.VALLENTUNA.SE

Vallemtuna
kommun

DATUM UTSKRIFT	2016-03-01	SIDA	10/23
DOKUMENT NAMN	RIKTLINJER FÖR ARBETET MED VÅLD I NÄRA RELATIONER	DOKUMENTTYP	RIKTLINJE

Ytterligare en metod som har visat sig vara användbar är **motiverande samtal** (MI - Motivational Interviewing) som är ett förhållningssätt och verktyg som syftar till att öka motivation och hantera motstånd till en förändring. Metoden har visat sig fungera i samtal med våldsutsatta, detta då den enskilde kan vara ambivalent både i relationen, till att polisanmäla och till att uppsöka hälso- och sjukvård för att få skador dokumenterade m.m.

4.4 Utredning, bedömning och information

Enligt 11 kap. 1 § SoL ska socialnämnden utan dröjsmål inleda utredning om vad som genom ansökan eller på annat sätt kommit till nämndens kännedom och som kan föranleda någon åtgärd av nämnden. Socialtjänsten får inte inleda utredning om den enskilde inte själv vill det när det gäller vuxna som är utsatta för våld i nära relation. För kontakt med utomstående krävs samtycke från den enskilde.

Det är handläggare på försörjningsstöd inom vuxenenheten som utreder våld i nära relationer och behov av insatser enligt SoL avseende vuxna personer. Till stöd för detta används bedömningsinstrumentet FREDA för risk- och farlighetsbedömning samt utredning.

Nedanstående punkter är viktiga att ta upp i kontakten med den våldsutsatta:

- Identifiera vilket **stöd** som den våldsutsatta kan behöva.
- Uppmana, motivera och hjälpa den våldsutsatta att **uppsöka sjukvård** för att få en läkarundersökning. Läkarundersökningen är viktig för den enskildes hälsa men även för ett eventuellt rättsintyg, det vill säga dokumentation av skador, som kan styrka den våldsutsattas berättelse vid en polisanmälan.
- Uppmana, motivera och hjälpa den våldsutsatta att göra en **polisanmälan**.
- Om den våldsutsatta har **barn** ska kontakt omgående tas med barn- och familjeenheten. Inget samtycke krävs men informera den våldsutsatta om anmälningsskyldigheten. En anmälan görs alltid till barn- familjeenheten enligt 14 kap. 1 § SoL då det finns oro för att barn/ungdomar far illa. Samarbete och gemensam planering upprättas i dessa fall med barn- och familjeenheten.
- Kartlägga den våldsutsattas **sociala nätverk**, vilket kan göras i samband med att **boendesituationen** uppmärksammas. Är det möjligt att våldsutövaren lämnar familjens gemensamma bostad i stället för att den våldsutsatta gör det? En förutsättning är då att den våldsutsatta anser sig vara trygg i bostaden och att våldsutövaren accepterar att lämna. Kan den våldsutsatta bo hos någon närstående? Hur ser det sociala nätverket ut, både det privata och det professionella?

AVDELNINGEN FÖR VERKSAMHETSSTÖD OCH KVALITET

SOCIALFÖRVALTNINGEN
TORGGATAN 11 · 186 86 VALLENTUNA
TFN: 08-58785000 · FAX: 08-58785403
SOCIALFÖRVALTNINGEN@VALLENTUNA.SE
WWW.VALLENTUNA.SE

Vallemtuna
kommun

DATUM UTSKRIFT	2016-03-01	SIDA	11/23
DOKUMENT NAMN	RIKTLINJER FÖR ARBETET MED VÅLD I NÄRA RELATIONER	DOKUMENTTYP	RIKTLINJE

- Är den våldsutsatta i behov av skydd och stöd genom **skyddat boende**? Detta ska i så fall utredas, bedömas och beslutas av handläggare på försörjningsstöd.
- Har den våldsutsatta **pengar** till mat och till det nödvändigaste? Om hon/han saknar ekonomiska medel och möjlighet att förfoga över dessa för att kunna tillförsäkras en skälig levnadsnivå kan ekonomiskt bistånd beviljas.

Om den enskilde inte vill ha någon kontakt, stöd och hjälp av socialförvaltningen är det viktigt att handläggare/utförare ger information om vilket stöd som finns inom socialförvaltningen samt motiverar den enskilde till vidare kontakt. Det är också viktigt att den enskilde får information om andra hjälpinsatser i samhället såsom polis, kvinnojour, kvinnofridslinjen, ideella organisationer samt de organisationer som kommunen har avtal med. Det är vidare viktigt att handläggare/utförare tydliggör för den enskilde att han eller hon är välkommen att ta förnyad kontakt med socialförvaltningen för stöd i ett senare skede.

4.5 Riskbedömning

En person som länge har levt med våld kan ha svårt att uppfatta hur allvarlig situationen är. Den våldsutsatta känner oftast våldsutövaren väl och den våldsutsattas bedömning av farligheten är ofta realistisk eller i underkant. Utifrån vad som framkommer vid riskbedömningen kan det finnas behov av omedelbara skydds- och stödåtgärder. Det är viktigt att avväga vilka frågor som passar i den aktuella situationen. Det standardiserade bedömningsinstrumentet FREDA farlighetsbedömning bör användas för att bedöma risk och farlighet.

För vidare information se *FREDA manual* samt *FREDA farlighetsbedömning* som finns i socialförvaltningens kvalitetsledningssystem (Stratsys).

4.6 Tolk

Då en våldsutsatt person inte behärskar svenska eller exempelvis har hörselnedsättning bör socialtjänsten anlita tolk enligt 8 § förvaltningslagen (FL). Det är viktigt att anlita en tolk som är helt neutral i förhållande till de inblandade. En annan förutsättning är att den våldsutsatta litar på tolken. Tolkens kön kan ha betydelse och den våldsutsatta bör därför tillfrågas om denne föredrar en kvinnlig eller manlig tolk. Vid behov av tolk är det viktigt att inte använda anhöriga, vänner eller våldsutövaren.

5 Skyddade personuppgifter

Ansökan om skyddade personuppgifter görs hos Skatteverket och oftast krävs intyg från socialtjänst och/eller polismyndighet som styrker hotbilden. I varje enskilt ärende som rör en person med skyddade personuppgifter är det därför nödvändigt att kartlägga och bedöma hotbilden för att se hur skyddet ska utformas för den enskilde.

AVDELNINGEN FÖR VERKSAMHETSSTÖD OCH KVALITET

SOCIALFÖRVALTNINGEN
TORGGATAN 11 · 186 86 VALLENTUNA
TFN: 08-58785000 · FAX: 08-58785403
SOCIALFÖRVALTNINGEN@VALLENTUNA.SE
WWW.VALLENTUNA.SE

Vallemtuna
kommun

DATUM UTSKRIFT	2016-03-01	SIDA	12/23
DOKUMENT NAMN	RIKTLINJER FÖR ARBETET MED VÅLD I NÄRA RELATIONER	DOKUMENTTYP	RIKTLINJE

Det finns tre nivåer av skyddade personuppgifter: sekretessmarkering, kvarskrivning och fingerade personuppgifter.

5.1 Sekretessmarkering

Sekretessmarkering signalerar att det ska göras en noggrann prövning innan uppgifter om enskild lämnas ut. Det handlar oftast om namn, personnummer och adress. Om sekretessmarkering godkänns är den oftast giltig i ett år med möjlighet till förlängning.

5.2 Kvarskrivning

Kvarskrivning innebär att den enskildes verkliga bostadsort/adress hålls hemlig. En person med kvarskrivning är efter flytten skriven på församlingen på den gamla folkbokföringsadressen och med adress hos Skatteverket. Kvarskrivning beslutas enligt 16 § folkbokföringslagen och det krävs att man av särskilda skäl kan antas bli utsatt för brott, förföljelser eller allvarliga trakasserier på annat sätt.

Kvarskrivning beviljas enbart om behovet av skydd inte kan tillgodoses genom kontaktförbud eller på annat sätt och är giltigt i högst tre år i taget. Denna form av skydd kan dock innebära svårigheter eftersom posten eftersänds, vilket kan orsaka praktiska problem och kostnader för den enskilde.

5.3 Fingerade personuppgifter

Fingerade personuppgifter innebär att en person får byta identitet genom att använda andra personuppgifter än de verkliga och kan beviljas om den enskilde riskerar att bli utsatt för allvarlig brottslighet mot dennes liv, hälsa eller frihet. Det beviljas inte om behovet kan tillgodoses genom kvarskrivning eller på annat sätt. Begäran om fingerade personuppgifter görs hos polismyndigheten.

5.4 Hantering

Socialförvaltningen ska hantera skyddade personuppgifter enligt Skatteverkets rekommendationer. Det är av betydelse att begränsa antalet handläggare/utförare som känner till uppgifter som är skyddade. De verksamheter som ger insatser ska få kunskap om hur de hanterar skyddade personuppgifter. Det är då den som beslutar om insatsen som har ansvar för att utföraren får information om att personen har skyddade personuppgifter och vem/vilka utföraren ska ha kontakt med på socialförvaltningen.

Socialförvaltningens verksamhetssystem har år 2014 uppgraderats till Treserva som har ett högt sekretesskydd. Alla personer som har skyddade personuppgifter får automatiskt sekretessmarkering i verksamhetssystemet.

I vuxenärenden som gäller våld i nära relation är handläggningen begränsad till handläggare på försörjningsstöd. De behandlar skyddade personuppgifter i enlighet med Skatteverkets rekommendationer. Varje våldsutsatt vuxen ska ha ett separat

AVDELNINGEN FÖR VERKSAMHETSSTÖD OCH KVALITET

SOCIALFÖRVALTNINGEN
TORGGATAN 11 · 186 86 VALLENTUNA
TFN: 08-58785000 · FAX: 08-58785403
SOCIALFÖRVALTNINGEN@VALLENTUNA.SE
WWW.VALLENTUNA.SE

Vallemtuna
kommun

DATUM UTSKRIFT	2016-03-01	SIDA	13/23
DOKUMENT NAMN	RIKTLINJER FÖR ARBETET MED VÅLD I NÄRA RELATIONER	DOKUMENTTYP	RIKTLINJE

ärende i verksamhetssystemet samt i personakt i pappersformat. Vidare ska en så kallad motringning alltid ske i kontakt med personer med skyddade personuppgifter om behov av detta föreligger.

6 Insatser och möjligheter till stöd

Stöd och insatser ska erbjudas till våldsutsatta, till barn/unga som har bevittnat eller som själva har utsatts för våld, till våldsutövare samt till anhöriga.

6.1 Råd, stöd och behandling

All personal inom socialförvaltningen ska kunna ge råd och stöd då våld i nära relationer uppmärksammas/identifieras. Myndighetshandläggare och utförare ska kunna informera och hänvisa till rätt instans.

Socialförvaltningen ska också kunna erbjuda praktiskt stöd, vilket kan innefatta hjälp i kontakt med andra myndigheter, rättegångsstöd i brottsmålet, ansökan om äktenskapsskillnad, intyg för ansökan om skyddade personuppgifter m.m. Vidare ligger det också inom socialnämndens ansvar att så långt det är möjligt, med beaktande av eventuella säkerhetsrisker och andra avväganden som situationen kräver, hjälpa den våldsutsatta att hämta personliga tillhörigheter i hemmet.

Se särskilda arbetsdokument i socialförvaltningens kvalitetsledningssystem: *Viktiga telefonnummer, Säkerhetsplanering* samt *Bostad i Stockholmsområdet*. Dessa dokument kan också lämnas till våldsutsatta för vidare information, stöd och hjälp.

6.1.1 ATV – Alternativ till våld

Vallentuna kommun har avtal med ATV som finns i Täby. ATV Täby är en integrerad del av norska stiftelsen Alternativ til vold som har lång erfarenhet av arbete med våld. ATV är ett behandlings- och kompetenscenter som erbjuder stöd och behandling till män och kvinnor som blir utsatta för våld i en nära relation eller som har ett vålds- och aggressionsproblem. ATV erbjuder också stöd till barn och unga som har upplevt detta våld och/eller som själva direkt har blivit utsatta för misshandel. ATV tillhandahåller också samtalsstöd till anhöriga som inte är i våldets direkta närhet men som ändå påverkas av våldet som sker eller har skett.

Behandling via ATV kan och bör beviljas som ett bistånd från socialtjänsten, detta för att möjliggöra uppföljning men det är inget krav. Personer som inte vill ha kontakt med socialförvaltningen kan således söka stöd och behandling direkt hos ATV. Verksamheten är HBTQ-certifierad och riktar sig således även till personer i samkönade relationer som upplevt våld.

6.1.2 Öppenvård

Öppenvårdens familjebehandlare använder en arbetsmetod som kallas KIBB – Kognitiv integrerad behandling vid barnmisshandel. KIBB kan användas när det finns risk för och/eller det har förekommit någon typ av fysisk misshandel mot barn.

AVDELNINGEN FÖR VERKSAMHETSSTÖD OCH KVALITET

SOCIALFÖRVALTNINGEN
TORGGATAN 11 · 186 86 VALLENTUNA
TFN: 08-58785000 · FAX: 08-58785403
SOCIALFÖRVALTNINGEN@VALLENTUNA.SE
WWW.VALLENTUNA.SE

Vallemtuna
kommun

DATUM UTSKRIFT	2016-03-01	SIDA	14/23
DOKUMENT NAMN	RIKTLINJER FÖR ARBETET MED VÅLD I NÄRA RELATIONER	DOKUMENTTYP	RIKTLINJE

Metoden finns både som grupp och individuell behandling och utförs av familjebehandlare vid socialförvaltningens öppenvård.

6.2 Boende

6.2.1 Skyddat boende

Utifrån en riskbedömning, som görs av handläggare på försörjningsstöd, avgörs vad som är ett lämpligt boende för den våldsutsatta. I första hand utreder handläggarna behov av skydd och i de fall där utredning påvisar att skyddsbehov föreligger kan socialförvaltningen bevilja insats i form av skyddat boende. Denna insats föranleds alltid av en utredning och bedömning enligt 11 kap. 1 § SoL, vilken görs av handläggare på försörjningsstöd. Beslut om bistånd i form av placering på skyddat boende under utredningstid fattas av enhetschef.

Skyddat boende ska betraktas som en tillfällig lösning under tiden den våldsutsatta befinner sig i en akut situation och risken för att utsättas för våld är överhängande. När behovet av skydd upphör med anledning av att hot och risk om våld inte längre finns ska placeringen vid skyddat boende avslutas. Exempel på detta kan vara då våldsutövaren sitter häktad, avtjänar ett fängelsestraff eller har flyttat till annan ort och inte längre söker kontakt med den våldsutsatta. Skyddat boende är ingen långsiktig lösning och planering bör upprättas för att stödja personen till en på sikt fungerande boendesituation efter placeringen. Det är viktigt att den våldsutsatta normaliseras in i samhället så snart som möjligt.

6.2.2 Tillfälligt boende

Tillfälligt boende är enbart ett alternativ om den våldsutsatta inte är i behov av skydd från våldsutövaren, det vill säga där våldet endast förekommer i hemmiljön och förövaren inte kommer att söka upp den våldsutsatta om hon/han flyttar. Tillfälligt boende kan således bli aktuellt då det finns en risk för ytterligare våld om den våldsutsatta och förövaren fortsätter att bo tillsammans. I dessa fall utreds först möjligheten för den våldsutsatta och eventuella barn att bo kvar i sin nuvarande bostad exempelvis genom att förövaren flyttar. Därefter undersöks möjligheten att få hjälp av det sociala nätverket såsom släkt och vänner. Om den våldsutsatta inte själv har möjlighet att ordna annat boende kan tillfälligt boende beviljas och då i form av exempelvis vandrarhem eller pensionat. Om den våldsutsatta inte har tillräckligt med egna medel för att betala för det tillfälliga boendet kan ekonomiskt bistånd beviljas efter individuell prövning.

6.2.3 Kvarsittningsrätt

Den våldsutsatta kan ansöka om kvarsittningsrätt på parets gemensamma lägenhet hos tingsrätten. Beslutet om kvarsittningsrätt gäller från och med tingsrättens beslut till dess att bodelningen är klar. Kvarsittningsrätt bedöms utifrån vilken part som har störst behov av lägenheten, exempelvis den som har vårdnaden om barnet/barnen eller den som har mest umgänge och därmed behöver bo större.

AVDELNINGEN FÖR VERKSAMHETSSTÖD OCH KVALITET

SOCIALFÖRVALTNINGEN
TORGGATAN 11 · 186 86 VALLENTUNA
TFN: 08-58785000 · FAX: 08-58785403
SOCIALFÖRVALTNINGEN@VALLENTUNA.SE
WWW.VALLENTUNA.SE

Vallemtuna
kommun

DATUM UTSKRIFT	2016-03-01	SIDA	15/23
DOKUMENT NAMN	RIKTLINJER FÖR ARBETET MED VÅLD I NÄRA RELATIONER	DOKUMENTTYP	RIKTLINJE

Om möjlighet till kvarsittningsrätt inte föreligger, exempelvis för att den våldsutsatta inte vill eller vågar bo kvar i lägenheten, finns det ingen självklar lösning på var personen ska ta vägen efter att det akuta skyddsbehovet upphört. Den våldsutsatta behöver då själv vara aktiv i bostadssökandet exempelvis genom att ställa sig i bostadskö, kontakta privata hyresvärdar och undersöka möjligheterna att få hyra genom andrahandsmarknaden.

6.2.4 Stöd angående boende

Vallentuna har ingen förturskö till att få kontrakt på hyresbostäder och är inte heller skyldig att ordna stadigvarande boende till kommunens invånare. Socialförvaltningen bör ändå så långt som det är möjligt hjälpa och stötta den våldsutsatta i bostadssökandet.

Se separat dokument *Bostad i Stockholmsområdet* i socialförvaltningens kvalitetsledningssystem.

6.3 Ekonomiskt bistånd

Det är viktigt att säkerställa att den våldsutsatta har sitt behov tillgodosett gällande mat, hygien och det nödvändigaste för att klara sig. I samband med uppbrott kan den våldsutsatta vara i akut behov av ekonomiskt bistånd för att tillförsäkras en skälig levnadsnivå. Om behov av ekonomiskt bistånd föreligger handläggs detta utifrån Vallentuna kommuns riktlinjer gällande försörjningsstöd/ekonomiskt bistånd. Särskild hänsyn ska tas till de merkostnader som den våldsutsatta kan ha.

6.4 Säkerhetsplanering

Det är inte ovanligt att den våldsutsatta återvänder till våldsutövaren flera gånger innan hon/han bestämmer sig för att definitivt avsluta relationen. Det är viktigt att inte underskatta riskerna för våldsutsatta vuxna och barn. Det är också viktigt att den våldsutsatta inte känner sig dålig för att hon/han väljer att stanna eller gå tillbaka till våldsutövaren. Det är viktigt att handläggaren inte kritiserar våldsutövaren, detta då det kan resultera i att den våldsutsatta känner sig kritiserad eftersom hon/han valt att leva med våldsutövaren. Om den våldsutsatta återvänder hem ska en *säkerhetsplanering* upprättas. Rutin för detta finns i socialförvaltningens kvalitetsledningssystem.

En säkerhetsplan kan innehålla frågor som:

- Vad har tidigare fungerat för att avvärja krissituationer?
- Hur ser personens nätverk ut och hur kan de ge stöd och hjälp?
- Vart ska personen ta vägen om hon/han måste fly?
- Prata om att ha en väska packad med extra kläder, pengar, viktiga papper såsom pass, id-handlingar, betyg m.m., extranyckel till bilen, en hemlig mobiltelefon och nyckel till hemmet. Väskan kanske kan förvaras på jobbet eller hos en vän. Väskan ska finnas tillgänglig om den enskilde behöver fly.
- Informera barn- och familjeenheten om den våldsutsatta har barn.

AVDELNINGEN FÖR VERKSAMHETSSTÖD OCH KVALITET

SOCIALFÖRVALTNINGEN
TORGGATAN 11 · 186 86 VALLENTUNA
TFN: 08-58785000 · FAX: 08-58785403
SOCIALFÖRVALTNINGEN@VALLENTUNA.SE
WWW.VALLENTUNA.SE

Vallemtuna
kommun

DATUM UTSKRIFT	2016-03-01	SIDA	16/23
DOKUMENT NAMN	RIKTLINJER FÖR ARBETET MED VÅLD I NÄRA RELATIONER	DOKUMENTTYP	RIKTLINJE

- Boka en tid med den våldsutsatta och delge alla viktiga telefonnummer där det är möjligt att få hjälp om en krissituation skulle uppstå och erbjud en besökstid alternativt telefonsamtal för uppföljning.

6.5 Uppföljning efter avslutad insats

När en insats har avslutats bör socialförvaltningen följa upp hur den våldsutsatta har uppfattat bemötandet, den hjälp som har erbjudits samt insatser och annat stöd. Det är viktigt för att se om stödet haft avsedd effekt. Detta kan göras av för ärendet ansvarig handläggare vid ett avslutningssamtal men det kan också följas upp genom en brukarundersökning.

7 Samarbete med externa aktörer

Våld i nära relationer är ett mångsidigt problem och kräver att flera aktörer samverkar. Socialnämndens insatser för den enskilde ska utformas och genomföras tillsammans med den enskilde och vid behov i samverkan med andra myndigheter, organisationer och/eller föreningar. Behov av samverkan finns både i enskilda ärenden men också på en övergripande nivå.

7.1 Polis och rättsligt stöd

Alla handläggare/utförare bör motivera den våldsutsatta till att göra polisanmälan samt vid behov följa med till polisen som stöd. Denna typ av brott faller oftast under allmänt åtal, vilket innebär att en mottagen polisanmälan inte kan återtas. Vid ett pågående ärende/utredning gör polisen en riskbedömning, där de använder sig av bedömningsinstrumentet SARA. Beslut om kontaktförbud (besöksförbud) kan också fattas om behov föreligger. Den våldsutsatta erhåller ett målsägarbiträde som ombud i den rättsliga processen, vilket sker via åklagaren.

Polismyndigheten har en brottsoffersamordning, vilket är en verksamhet som samordnar polisens brottsoffersarbete och där brottsoffer kan ges information, stöd och hjälp. Det kan exempelvis handla om samtal, uppföljning av kontaktförbud och skyddslarm. Brottsoffersamordningen har även hand om vissa skyddsåtgärder där hotbilden är lägre. Det kan till exempel handla om kontaktförbud och larpaket.

Handläggare vid socialförvaltningen och Polismyndigheten bör samverka i risk- och skyddsbedömningar och göra gemensamma uppföljningar då behov föreligger. Handläggare, Polismyndighet och åklagarmyndighet bör samverka i ärenden som är aktuella och som fortgår.

7.2 Barn- och ungdomsförvaltningen

I de fall barn följer med till ett skyddat boende eller annat tillfälligt boende är det viktigt att upprätta ett samarbete med barn- och ungdomsförvaltningen för att säkerställa att barnet får den skolgång den har rätt till. Det är då hemkommunen, via socialförvaltningen, som har ansvaret för att uppmärksamma och säkerställa det.

AVDELNINGEN FÖR VERKSAMHETSSTÖD OCH KVALITET

SOCIALFÖRVALTNINGEN
TORGGATAN 11 · 186 86 VALLENTUNA
TFN: 08-58785000 · FAX: 08-58785403
SOCIALFÖRVALTNINGEN@VALLENTUNA.SE
WWW.VALLENTUNA.SE

Vallemtuna
kommun

DATUM UTSKRIFT	2016-03-01	SIDA	17/23
DOKUMENT NAMN	RIKTLINJER FÖR ARBETET MED VÅLD I NÄRA RELATIONER	DOKUMENTTYP	RIKTLINJE

7.3 Migrationsverket

Samverkan med Migrationsverket kan bli aktuell när exempelvis en asylsökande eller person som saknar permanent uppehållstillstånd i Sverige är i behov av att ansöka om bistånd enligt SoL med anledning av våldsutsatthet.

7.4 Skatteverket

Det är viktigt att fastställa vilket skydd den våldsutsatta behöver, exempelvis om personen har behov av skyddade personuppgifter. Skatteverket tar emot ansökningar om sekretessmarkering och handlägger dessa ärenden. Det är viktigt att adressändring till den aktuella adressen görs först efter att beslut om sekretessmarkering har gjorts. Post till personer med skyddade personuppgifter förmedlas enligt särskild postgång via Skatteverket. Socialförvaltningen bör vara behjälplig vid ansökan genom att skriva intyg för att styrka behovet av skyddade personuppgifter samt vid behov hjälpa den våldsutsatta att fylla i ansökan.

Blanketter för ansökan om skyddade personuppgifter och mer information finns på Skatteverkets hemsida.

7.5 Hälsa- och Sjukvård

Det är viktigt att klargöra vilka behov som finns i det akuta skedet samtidigt som personen behöver få information om tillgängligt stöd på längre sikt. Finns behov av akut sjukvård och dokumentation av skador ska detta prioriteras. Samtalskontakt för den våldsutsatta finns via landstingets primärvård och psykiatriska öppenvårdsmottagning.

När ett enskilt ärende har kontakt med både hälso- och sjukvård och socialtjänst bör, vid behov, en samordnad individuell plan (SIP) upprättas och användas för att underlätta samverkan.

7.6 Kronofogden

Det kan vara viktigt för den våldsutsatta att få hjälp med att ta sig hem till den tidigare bostaden för att hämta personliga tillhörigheter. En ansökan om handräckning hos Kronofogdemyndigheten kan övervägas om det bedöms vara omöjligt för den våldsutsatta att få ut sina ägodelar ur bostaden på egen hand. Ansökan är dock en process som tar tid. Om bodelning inte är gjord kan det emellertid uppstå problem om det inte är klarlagt vilka saker som tillhör den våldsutsatta. Detta löses genom en civilrättslig process.

Mer information om handräckning finns på Kronofogdens hemsida.

AVDELNINGEN FÖR VERKSAMHETSSTÖD OCH KVALITET

SOCIALFÖRVALTNINGEN
TORGGATAN 11 · 186 86 VALLENTUNA
TFN: 08-58785000 · FAX: 08-58785403
SOCIALFÖRVALTNINGEN@VALLENTUNA.SE
WWW.VALLENTUNA.SE

Vallemtuna
kommun

DATUM UTSKRIFT	2016-03-01	SIDA	18/23
DOKUMENT NAMN	RIKTLINJER FÖR ARBETET MED VÅLD I NÄRA RELATIONER	DOKUMENTTYP	RIKTLINJE

7.7 Övriga myndigheter och frivilligorganisationer

När våld i nära relationer förekommer kan både samhället och frivilligorganisationer erbjuda olika former av stöd, hjälp och rådgivning för både den våldsutsatta, våldsutövaren och barnen i den drabbade familjen samt även till anhöriga.

Både myndigheter och frivilligorganisationer kan bidra med råd, stöd och skydd exempelvis genom **kvinnofridslinjen** och **kvinnjourer**. De olika formerna av stöd kan vara aktuella vid olika tillfällen och utifrån olika situationer och behov.

Vidare kan socialförvaltningen behöva samverka med **Försäkringskassan** vid ärenden som rör exempelvis sjukskrivning på grund av psykiska och/eller fysiska skador orsakade av våldet eller för överflytt av utbetalning av barnbidrag som kanske tidigare utbetalats till förövarens konto. Socialförvaltningen kan också behöva samverka med **Arbetsförmedlingen**, exempelvis om den våldsutsatta behöver byta arbetsplats.

Barnahus är en plats för barn som har utsatts för våld, övergrepp och/eller har bevittnat våld. På Barnahus samverkar polis, åklagare, socialtjänst och hälso- och sjukvård. Målgruppen för stödet är barn som misstänks vara utsatta för brott enligt 3, 4 och 6 kap. brottsbalken (BrB). Syftet är att säkerställa dessa barns rättssäkerhet och att barnet ska slippa slussas runt mellan olika myndigheter och inte behöva upprepa sin historia för flera personer. Barnen ska få ett gott bemötande och stöd samt vid behov omedelbar kris- och behandlingsinsats.

Webbplatsen **Jag Vill Veta.se** handlar om barn och ungas rättigheter vid brott. På webbsidan finns information om vad som är brott i skolan, på fritiden, hemma eller i sociala medier på nätet. Det finns även information om hur man gör om man är orolig för en kompis eller om man vill anmäla att ett brott har begåtts. På webbsidan finns också information om hur en rättegång går till.

8 Ytterligare vägledning

Förutom dessa riktlinjer för arbetet med våld i nära relationer har varje enhet och verksamhet särskilda rutiner med mer specifik information kring hantering av enskilda ärenden. Se även bilaga 1 och 2 i denna riktlinje för mer information om våld, vad som är viktigt att uppmärksamma och hur man kan samtala med en person som har utsatts för våld. Nedan finns externa aktörer som handläggare och utförare kan vända sig till för ytterligare vägledning och stöd.

8.1 NCK – Nationellt centrum för kvinnofrid

NCK är ett nationellt kunskaps- och resurscentrum inom våld i nära relationer. De arbetar på uppdrag av regeringen och är belägna vid Uppsala universitet. NCK bedriver en nationell stödtelefon för våldsutsatta som heter *Kvinnofridslinjen*. Vidare vägleder de professionella och anordnar utbildningar.

AVDELNINGEN FÖR VERKSAMHETSSTÖD OCH KVALITET

SOCIALFÖRVALTNINGEN
TORGGATAN 11 · 186 86 VALLENTUNA
TFN: 08-58785000 · FAX: 08-58785403
SOCIALFÖRVALTNINGEN@VALLENTUNA.SE
WWW.VALLENTUNA.SE

Vallemtuna
kommun

DATUM UTSKRIFT	2016-03-01	SIDA	19/23
DOKUMENT NAMN	RIKTLINJER FÖR ARBETET MED VÅLD I NÄRA RELATIONER	DOKUMENTTYP	RIKTLINJE

NCK har också utvecklat Kunskapsbanken som innefattar **Webbstöd för kommuners arbete mot våld**. Webbstödet är ett metod- och kompetensstöd särskilt riktat till socialtjänsten och deras arbete med våld i nära relationer.

För mer informationen se Nationellt centrum för kvinnofrids hemsida.

8.2 ATV – Alternativ till våld

ATV i Täby är ett behandlings- och kompetenscenter för våld i nära relationer. ATV tillhandahåller vägledning och utbildning för yrkesverksamma. Om samtycke finns från den enskilde kan ATV rådfrågas i specifika ärenden alternativt att ärendet avidentifieras vid konsultationen.

8.3 Origo – Resurscentrum mot hedersrelaterat förtryck och våld

Origo tillhandahåller stöd till tjejer och killar mellan 13-36 år som är eller riskerar att utsättas för hedersrelaterat förtryck och våld samt till yrkesverksamma som möter unga personer som lever med hedersnormer. Origo kan ge konsultativt stöd och vägledning kring enskilda ärenden men också informera om andra yrkesverksamma och frivilliga aktörer inom området. Ett av syftena med resurscentrumet är att sprida kunskap om hedersrelaterat förtryck och våld samt att utveckla arbetssätt och metoder. Origo erbjuder föreläsningar inom området samt en webbaserad plattform kallad **Origobook** som möjliggör samverkan mellan olika yrkesverksamma inom området våld i nära relationer.

AVDELNINGEN FÖR VERKSAMHETSSTÖD OCH KVALITET

SOCIALFÖRVALTNINGEN
TORGGATAN 11 · 186 86 VALLENTUNA
TFN: 08-58785000 · FAX: 08-58785403
SOCIALFÖRVALTNINGEN@VALLENTUNA.SE
WWW.VALLENTUNA.SE

Vallemtuna
kommun

DATUM UTSKRIFT	2016-03-01	SIDA	20/23
DOKUMENT NAMN	RIKTLINJER FÖR ARBETET MED VÅLD I NÄRA RELATIONER	DOKUMENTTYP	RIKTLINJE

9 Bilaga 1

Normaliseringsprocessen och våldets olika former

Ofta finns betydande faktorer såsom makt och kontroll samt normalisering representerade i de relationer där våld förekommer. I en relation som präglas av våld sätts ofta den våldsutsatta i situationer där hopp och förtvivlan varvas om vartannat. Även om många våldsutövare upplever att de inte har kontroll och är styrda av känslostormar när de utövar våld är deras beteende inte oavsiktligt. Normaliseringsprocessen beskriver hur båda parterna rättfärdigar och normaliserar våldet. Ju längre tid våldet pågår desto starkare blir normaliseringen. Den våldsutsatta internaliserar våldsutövarens förklaringar till våldet och tar därmed på sig skuld. Relationen lever vidare genom att goda stunder förekommer. Våld i nära relationer kan ta sig uttryck i olika former, nedan är de vanligast förekommande och flera kan förekomma samtidigt.

- **Fysiskt våld:**
Slag, knuffar, sparkar, bett, kvävning, fasthållning, skakning, slag med föremål, bruk av olika former av vapen. Vanligast är slag mot ansiktet. När en kvinna är gravid är det vanligt att våldet riktas mot magen. Fysiskt våld behöver inte generera synliga skador eller märken för att betraktas som fysiskt våld.
- **Psykiskt våld:**
Verbala hot och kränkningar, kontroll, förödmjukande beteende, isolering och förlöjligande. Det kan också handla om hot om att ta barn, skada husdjur, förhindra sömn m.m. Psykiskt våld innefattar även latent våld vilket kan vara en påminnelse om tidigare våld eller signaler om att nya våldshandlingar ligger nära. Detta skapar en ständig rädsla hos den våldsutsatta och kan skapa både ångest, oro och otrygghet.
- **Sexuellt våld:**
Innefattar sexuella trakasserier, våldtäkt, fysiskt våld riktat mot könsorgan samt tvång att utföra eller bevittna sexuella handlingar.
- **Materiellt våld:**
Kan exempelvis vara att med avsikt förstöra möbler och kläder eller att slå och/eller sparka i väggar eller dörrar med syfte att skrämja.
- **Ekonomiskt våld:**
Stöld av pengar eller ägodelar, kontroll av ekonomin, att inte få insyn i den gemensamma ekonomin, att tvingas skriva på papper eller uppge bankkoder och ekonomisk utpressning.
- **Social utsatthet:**
Frihetsinskränkning genom isolering, att bli begränsad/hindrad från att träffa släkt och vänner eller att delta i sociala aktiviteter.

AVDELNINGEN FÖR VERKSAMHETSSTÖD OCH KVALITET

SOCIALFÖRVALTNINGEN
TORGGATAN 11 · 186 86 VALLENTUNA
TFN: 08-58785000 · FAX: 08-58785403
SOCIALFÖRVALTNINGEN@VALLENTUNA.SE
WWW.VALLENTUNA.SE

Vallemtuna
kommun

DATUM UTSKRIFT	2016-03-01	SIDA	21/23
DOKUMENT NAMN	RIKTLINJER FÖR ARBETET MED VÅLD I NÄRA RELATIONER	DOKUMENTTYP	RIKTLINJE

- **Försummelse:**
Bristande omsorg exempelvis i samband med omvårdnad av funktionsnedsatta och äldre. Det kan handla om undanhållande av medicin, att inte få tillräckligt med näringsrik kost eller att bli lämnad utan tillsyn.
- **Hedersrelaterat förtryck och våld:**
Kännetecknas av att det planeras och i vissa fall utövas kollektivt, varför det ofta är flera förövare. Förövaren/förövarna anser det vara en legitim och oundviklig handling för att straffa kvinnan eller mannens olydnad, bevara familjens heder och värna om släktens sociala överlevnad. Det mest utmärkande för hedersrelaterat förtryck och våld är att det upprepas och är systematiskt. Det är inte alltid föräldrar eller partner som utövar våldet utan det kan också vara syskon eller andra släktingar. Oftast är det otroligt svårt för den våldsutsatta att ta sig bort från våldet då det kan innebära att personen för alltid utesluts från hela kollektivet, det vill säga från familj, släkt och vänner.

AVDELNINGEN FÖR VERKSAMHETSSTÖD OCH KVALITET

SOCIALFÖRVALTNINGEN
TORGGATAN 11 · 186 86 VALLENTUNA
TFN: 08-58785000 · FAX: 08-58785403
SOCIALFÖRVALTNINGEN@VALLENTUNA.SE
WWW.VALLENTUNA.SE

**Vallemtuna
kommun**

DATUM UTSKRIFT	2016-03-01	SIDA	22/23
DOKUMENT NAMN	RIKTLINJER FÖR ARBETET MED VÅLD I NÄRA RELATIONER	DOKUMENTTYP	RIKTLINJE

10 Bilaga 2

Våga se

Många gånger är det svårt att ana att en person är utsatt för våld och det är därför viktigt att våga se våldet och våga fråga om det.

Följande är viktigt att vara uppmärksam på:

- Personen ställer in möten upprepade gånger och har svårt att komma hemifrån.
- Personen avböjer stöd som innebär insyn i hemmet eller vardagen.
- Personens pengar tar slut snabbt.
- Personens partner eller god man, kontaktperson, förälder, vän m.m. är med vid alla möten och pratar kanske över huvudet på den våldsutsatta.
- Utagerande beteende, sexuellt eller på annat sätt.
- Depression.
- Sjukskrivning och många sjukvårdsbesök, ofta med diffusa symptom.
- Rädsla, oro, ångest, sömn- och koncentrationssvårigheter.
- Psykosomatiska symptom som magont, huvudvärk och ryggvärk m.m.
- Förhöjd användning av alkohol, narkotika eller läkemedel.
- Verbala eller fysiska reaktioner vid exempelvis beröring, synintryck och ljud.
- Beteendeförändringar.
- Personen beskriver sig själv som en belastning för sin partner eller andra närstående, vilket även kan gälla professionella i personens nätverk.

Vid hembesök kan det särskilt viktigt att vara uppmärksam på:

- Sönderslagna tillhörigheter och möbler.
- Hål i dörrar och väggar.
- Fysiska märken såsom blåmärken, svullnader och rivmärken.

Våga fråga

Av flera anledningar kan det kännas svårt att fråga om våld. Man kan exempelvis vara rädd för att kränka personen om man frågar om denne är utsatt för våld. Det kan även vara svårt att hantera situationen om man inte riktigt vet vad man ska göra med informationen som den våldsutsatta anförtror. Nedanstående kan vara vägledande:

- **Våga fråga och lyssna:** I de fall som den våldsutsatta inte själv berättar men där du misstänker att personen har utsatts för våld är det viktigt att våga fråga. Gå varligt fram, avsätt tid för att lyssna och var beredd på att höra vad den våldsutsatta har att säga. Tänk på att det kan vara första gången den våldsutsatta berättar.
- **Stöd:** Låt den våldsutsatta berätta utan att bli avbruten. Lyssna. Personen kan bära på känslor av skam och skuld. Tala om för personen att ingen har rätt att använda våld mot henne eller honom. Den våldsutsatta kan ha varit utsatt i flera år av systematisk misshandel.

AVDELNINGEN FÖR VERKSAMHETSSTÖD OCH KVALITET

SOCIALFÖRVALTNINGEN
TORGGATAN 11 · 186 86 VALLENTUNA
TFN: 08-58785000 · FAX: 08-58785403
SOCIALFÖRVALTNINGEN@VALLENTUNA.SE
WWW.VALLENTUNA.SE

Vallemtuna
kommun

DATUM UTSKRIFT	2016-03-01	SIDA	23/23
DOKUMENT NAMN	RIKTLINJER FÖR ARBETET MED VÅLD I NÄRA RELATIONER	DOKUMENTTYP	RIKTLINJE

- Om den våldsutsatta ger ett förvirrat och/eller splittrat intryck innebär det inte att personen inte är trovärdig. Våldet har inte bara fysiska effekter utan även långtgående psykiska konsekvenser. När den våldsutsatta berättar är det viktigt att bekräfta berättelsen och inte ifrågasätta, du behöver nödvändigtvis inte säga så mycket själv. Det är viktigt att den våldsutsatta förstår att hon eller han inte är ensam.
- **Uppmuntra till samtal:** På grund av känslor av skuld och skam berättar den våldsutsatta till en början oftast bara en liten del av sanningen. Visa inte bestörtning över personens berättelse utan var empatisk och uppmuntra personen att berätta vidare. Personen du möter befinner sig ofta i kris.
- **Barnens situation:** Ta reda på om det finns barn i familjen och var de befinner sig. Försök också att ta reda på om barnet/barnen har hört eller sett övergreppen mot den våldsutsatta och om barnen själva har blivit utsatta. Tänk på att informera om din anmälningsskyldighet. Familjen ska i dessa fall omedelbart få kontakt med Barn- och familjeenheten för en bedömning av barnens hjälpbehov. Barn som inte är skrivna på adressen, exempelvis sambos barn som är på besök, behöver också uppmärksammas och kontakt med den socialtjänst där detta/dessa barn är skrivna kan behöva tas.
- **Sekretess:** Gör klart för den våldsutsatta att det som berättas inte kommer att komma till våldsutövarens kännedom. Om du måste prata med någon ska den våldsutsatta först tillfrågas. Det kan vara farligt för den våldsutsatta om våldsutövaren får vetskap om kontakten med socialförvaltningen.

AVDELNINGEN FÖR VERKSAMHETSSTÖD OCH KVALITET

SOCIALFÖRVALTNINGEN
TORGGATAN 11 · 186 86 VALLENTUNA
TFN: 08-58785000 · FAX: 08-58785403
SOCIALFÖRVALTNINGEN@VALLENTUNA.SE
WWW.VALLENTUNA.SE

**Vallemtuna
kommun**